

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

**Material informacyjny dotyczący pszczelarstwa i rynku miodu
przygotowany na konferencję pszczelarską w Częstochowie**

Warszawa, listopad 2017 r.

Spis treści

1. Podstawowe dane dotyczące polskiego pszczelarstwa	3
1.1. Liczba pszczelarzy i pni pszczelich	3
1.2. Produkcja i sprzedaż miodu	4
2. Programy badawcze w obszarze pszczelarstwa	4
3. Ochrona roślin bezpieczna dla pszczół	6
4. Wsparcie sektora pszczelarskiego	8
4.1. Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019	8
4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	9
4.2.1. Modernizacja Gospodarstw Rolnych	10
4.2.2. Restrukturyzacja małych gospodarstw	10
4.2.3. Przetwórstwo i marketing produktów rolnych	11
4.2.4. Tworzenie grup producentów i organizacji producentów	12

1. Podstawowe dane dotyczące polskiego pszczelarstwa

Najważniejszym owadem zapylającym uprawy rolne jest pszczoła miodna. Według dostępnych danych naukowych, pszczoły utrzymywane przez ludzi odpowiadają za zapylenie ponad 90% roślin owadopylnych. Według oceny różnych specjalistów na świecie, jako zapylacze roślin entomofilnych przynoszą one gospodarce człowieka wielokrotnie więcej korzyści niż jako dostarczycielki miodu i innych produktów pszczelich. W Polsce szczególną rolę pszczoły odgrywają w zapyłaniu rzepaków oraz upraw sadowniczych.

1.1. Liczba pszczelarzy i pni pszczelich¹

W ostatnich latach w Polsce, zarówno liczba pszczelarzy jak i liczba pni pszczelich systematycznie wzrasta.

Tabela. Liczba pni pszczelich i pszczelarzy w Polsce według danych Instytutu Ogrodnictwa (w tys.).

Wyszczególnienie	Rok							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba pni pszczelich	1 123,4	1 126,5	1 246,6	1 280,7	1 344,1	1 386,0	1 448,2	1 504,6
Liczba pszczelarzy	45,0	45,3	49,4	51,8	55,0	57,6	62,6	66,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Instytutu Ogrodnictwa Zakład Pszczelnictwa w Puławach.

Pod względem liczebności pni pszczelich Polska zajmuje trzecie miejsce w Unii Europejskiej. Najwięcej pni pszczelich jest w Hiszpanii (2,8 mln) i Rumunii (2,6 mln).

Według stanu na październik 2016 r., liczba pni pszczelich w Polsce, wynosiła **1 504 623**. W porównaniu do roku 2015 r. (1 448,2 tys.) liczba ta wzrosła o ponad 56 tys. (4,1%).

W pasiekach pszczelarzy zawodowych (liczących więcej niż 150 pni), w 2016 r. zarejestrowanych było ponad **85,7 tys.** pni pszczelich. W stosunku do 2015 r. (około 88 tys.) liczba pni pszczelich będących w tych pasiekach zmniejszyła się.

W 2016 r. prowadzeniem pasiek w Polsce zajmowało się **66 550** pszczelarzy – osób posiadających pnie pszczele. W porównaniu do roku 2015 (62 575 osób) liczba zarejestrowanych pszczelarzy zwiększyła się o 6,3%.

W 2016 r. było 323 pszczelarzy utrzymujących pasieki ponad 150 pniowe, co stanowiło zaledwie 0,49% ogólnej liczby osób. W porównaniu do roku 2015 (324) liczba zarejestrowanych pszczelarzy nieistotnie zmniejszyła się.

Polska charakteryzuje się nierównomiernym napszczeleniem wynikającym głównie z warunków pożytkowych i tradycji chowu pszczół. Odpowiednia liczba pni pszczelich w danym rejonie jest

¹ Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 września 2005 r. w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczół (Dz. U. Nr 187, poz. 1574), określenie „pień pszczeli” oznacza rodzinę pszczelą wraz z jej gniazdem w ulu, bez względu na jego konstrukcję lub użyte materiały do budowy.

warunkiem zachowania tzw. bioróżnorodności w naturze i pozwala na właściwe zapylenie upraw entomofilnych.

W 2016 r. organizacje pszczelarskie zrzeszały około 44,4 tys. pszczelarzy, co stanowiło 67% ogólnej liczby pszczelarzy w kraju.

1.2. Produkcja i sprzedaż miodu

Największymi producentami miodu na świecie są Chiny (470 tys. ton), Turcja (95 tys. ton) i Argentyna (80 tys. ton). Polska jest jednym z sześciu największych producentów miodu w UE. Największymi producentami miodu w UE są Hiszpania i Rumunia. W 2016 r. w Polsce produkcja miodu wyniosła **24,3** tys. ton i był to rekordowy rok jeśli chodzi o wielkość produkcji. Średnia zbioru miodu na poziomie kraju w pasiekach amatorskich (stacjonarnych) wyniosła 16,6 kg z jednego pnia pszczelego, a w pasiekach pszczelarzy zawodowych (towarowych) wyniosła 31,8 kg.

Tabela. Produkcja, eksport/wywóz i import/przywóz miodu w Polsce w latach 2007-2016 (w tonach).

Miód	Rok									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
produkcja	18 000	18 000	14 500	12 400	23 000	17 200	22 100	14 000	22 100	24 300
eksport/wywóz	527	729	1 505	2 721	4 691	6 394	11 248	15 356	11 162	14 759
import/przywóz	3 414	5 595	7 435	11 621	13 732	14 173	20 051	22 687	20 958	24 419
Saldo w handlu	-2 887	-4 866	-5 930	-8 900	-9 041	-7 779	-8 803	-7 331	-9 796	-9 660

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego Ministerstwo Finansów.

Średnia wielkość produkcji miodu w Polsce na przestrzeni ostatnich 10 lat wyniosła 18,6 tys. ton. Wyższa produkcja miodu w 2016 r. nie spowodowała spadku cen w skupie hurtowym. Natomiast, pomimo stale wzrastającej liczby pni pszczelich w Polsce, podaź miodu krajowego jest dużo niższa od popytu na ten produkt. Podstawowym kanałem sprzedaży miodu, jest sprzedaż bezpośrednia i detaliczna. W tych kanałach dystrybucji na rynek trafiło 81% miodu.

UE jako region jest największym importerem miodu na świecie. Polska podobnie jak pozostałe kraje unijne, odnotowuje dużą nadwyżkę importu miodu nad jego eksportem. Miód sprowadzany jest głównie z Ukrainy, Chin i Rumunii. Główne kierunki eksportu/wywozu miodu z Polski, to Niemcy oraz Francja. Saldo handlowe w obrocie zagranicznym miodem jest ujemne i w 2016 roku wyniosło – 9 660 ton.

2. Programy badawcze w obszarze pszczelarstwa

W 2015 r. Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach realizował cztery badania podstawowe na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej, tj. :

- „Analiza bioróżnorodności i zmienności wewnątrz populacji pszczół na podstawie cech fenotypowych i behawioralnych wybranych linii hodowlanych, na przykładzie maksymalnie 550 rodzin pszczelich linii

hodowlanej M Augustowska oraz maksymalnie 200 rodzin pszczelich linii hodowlanej M Kampinoska”,

- „Analiza bioróżnorodności i zmienności wewnątrz populacji pszczół na podstawie cech użytkowych wybranych linii hodowlanych, na przykładzie maksymalnie 200 rodzin pszczelich linii hodowlanej M Augustowska, 200 rodzin pszczelich linii hodowlanej M Północna, 120 rodzin pszczelich linii hodowlanej M Kampinoska, 170 rodzin pszczelich linii hodowlanej M Asta oraz 200 rodzin pszczelich linii hodowlanej car Dobra”,

- „Analiza zdolności przystosowawczych i rozwojowych pszczół linii hodowlanych M Augustowska, M Północna i M Kampinoska do warunków środowiskowych, z uwzględnieniem w szczególności cech rozwoju, plenności, zimotrwałości i odporności”,

- „Analiza zdolności przystosowawczych i rozwojowych pszczół linii hodowlanych M Asta i car Dobra do warunków środowiskowych, z uwzględnieniem w szczególności cech rozwoju, plenności, zimotrwałości i odporności”.

Ponadto, Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach:

- w ramach programu wieloletniego przyjętego na lata 2009-2013 pn. „Ochrona zdrowia zwierząt i zdrowia publicznego”, realizował Zadanie nr 33 „Badania przeglądowe zakażeń drobnoustrojami Paenibacillus larvae rodzin pszczelich i ocena występowania zgnilca amerykańskiego pszczół (American foulbrood) na podstawie mikrobiologicznego badania próbek miodu”;

- w ramach programu wieloletniego przyjętego na lata 2014-2018 pn. „Ochrona zdrowia zwierząt i zdrowia publicznego”, ustanowionego uchwałą Rady Ministrów nr 229/2013 z dnia 31 grudnia 2013 r., realizował Zadanie nr 42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach.”;

- realizował program mający na celu poszerzenie wiedzy o ryzyku występowania chorób zakaźnych w rodzinach pszczelich w 2013 r. i 2014 r.

W ramach programu wieloletniego „Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego”, Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach realizuje następujące zadania dotyczące pszczelarstwa:

- 1) Hodowla i chów pszczół oraz dzikich owadów zapylających,
- 2) Ocena bioróżnorodności owadów zapylających i pożytków pszczelich,
- 3) Doskonalenie technologii pasiecznych w kontekście występowania i eliminacji niekorzystnych czynników, uwarunkowań ekonomicznych i jakości produktów pszczelich,
- 4) Zaproszenie produktów pszczelich pyłkiem kukurydzy oraz analiza wykorzystania pożytku nektarowego z dobrych roślin pożytkowych przez rodziny pszczele.

Okres realizacji Programu przypada na lata 2015-2020.

3. Ochrona roślin bezpieczna dla pszczół

Środki ochrony roślin dopuszczane są do obrotu zgodnie z jednolitymi zasadami określonymi w przepisach Unii Europejskiej i przy prawidłowym stosowaniu, zgodnie z ich przeznaczeniem nie stanowią zagrożenia dla zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska, w tym dla owadów zapylających. Przepisy prawne określają również sposób postępowania ze środkami ochrony roślin w trakcie ich stosowania. Podstawową zasadą jest obowiązek wykonywania zabiegów ochrony roślin przy zastosowaniu środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu oraz w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożeń dla zdrowia człowieka oraz środowiska, w szczególności dla owadów zapylających. Zasady bezpiecznego stosowania danego środka ochrony roślin określa jego etykieta, odnosząca się m.in. do upraw oraz dozwolonej dawki środka. Na etapie rejestracji poszczególnych środków ochrony roślin dokonywana jest także każdorazowo ocena ryzyka dla owadów zapylających i na jej podstawie w etykietach zamieszczane są, o ile to konieczne, standardowe zwroty określające szczególne środki ostrożności np. S_{Pe} 8 „Niebezpieczne dla pszczół/W celu ochrony pszczół i innych owadów zapylających nie stosować na rośliny uprawne w czasie kwitnienia/Nie używać w miejscach gdzie pszczoły mają pożytek/Usuwać lub przykrywać ule podczas zabiegu i przez (określić czas) po zabiegu/Nie stosować kiedy występują kwitnące chwasty/Usuwać chwasty przed kwitnieniem/Nie stosować przed (określić czas)”.

Dla ochrony zapylaczy istotne znaczenie ma także przestrzeganie przez stosujących środki ochrony roślin zasad integrowanej ochrony roślin określonych w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2017 r. poz. 50, z późn. zm.) oraz przepisach wykonawczych do tej ustawy. Należy podkreślić, że integrowana ochrona roślin zdefiniowana została jako „sposób ochrony roślin przed organizmami szkodliwymi polegający na wykorzystaniu wszystkich dostępnych metod ochrony roślin, w szczególności metod niechemicznych, w sposób minimalizujący zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz środowiska”. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie wymagań integrowanej ochrony roślin (Dz. U. poz. 505), wydane na podstawie ustawy o środkach ochrony roślin, określa katalog wymagań integrowanej ochrony roślin. Jednym z wymagań rozporządzenia jest ochrona organizmów pożytecznych oraz stwarzanie warunków sprzyjających ich występowaniu, w szczególności dotyczy to owadów zapylających i naturalnych wrogów organizmów szkodliwych.

Ponadto wykonywanie zabiegów środkami ochrony roślin może być prowadzone jedynie przez osoby odpowiednio przeszkolone, sprzętem sprawnym technicznie (obowiązek badania opryskiwaczy), w określonych warunkach atmosferycznych (prędkość wiatru nie może przekraczać 4 m/s). Szczegółowe regulacje w tym zakresie, w szczególności zakaz stosowania środków ochrony roślin w odległości mniejszej niż 20 m od pasiek określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 516). Dodatkowo

w programach obowiązkowych szkoleń dla stosujących środki ochrony roślin wyróżniona została problematyka ochrony zapylaczy podczas wykonywania zabiegów.

Przestrzeganie przez stosujących środki ochrony roślin norm prawnych oraz zapisów etykiet środków ochrony roślin gwarantuje bezpieczne ich stosowanie tj. niestwarzające zagrożenia między innymi dla owadów zapylających. Natomiast niestosowanie się do obowiązujących przepisów prawa podczas stosowania tych preparatów, tym samym stwarzanie zagrożenia podlega sankcjom karnym.

Należy również zaznaczyć, że wszystkie państwa członkowskie UE mają obowiązek opracowania krajowych planów działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin (KPD). Kluczowym celem dla Polski w związku z realizacją KPD jest upowszechnianie ogólnych zasad integrowanej ochrony roślin. Wdrożenie tych zasad w szczególności poprzez promowanie niechemicznych metod ochrony roślin pozwoli na zmniejszenie zależności produkcji roślinnej od chemicznych środków ochrony roślin. Dążąc jednocześnie do wdrożenia najlepszych praktyk związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin, ograniczone zostanie do minimum ryzyko wynikające z ich użycia. Opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi KPD obejmuje szereg zadań i inicjatyw ograniczających negatywny wpływ pestycydów na pszczoły, do których możemy zaliczyć między innymi:

- upowszechnianie zasad integrowanej ochrony roślin,
- promowanie dobrych praktyk bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin,
- utworzenie systemu zbierania i analizy danych o przypadkach zatruc pszczoł środkami ochrony roślin,
- zapewnienie efektywnego nadzoru nad stosowaniem środków ochrony roślin,
- podnoszenie świadomości społeczeństwa odnośnie środków ochrony roślin.

Kwestia ograniczenia ryzyka przy stosowaniu środków ochrony roślin jest niezwykle istotna także dla służb kontrolnych, w szczególności dla Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Przypadki stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin zgłaszane są do wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa. W ramach nadzoru nad prawidłowością stosowania środków ochrony roślin inspektorzy PIORiN przeprowadzają rocznie ponad 23 tys. kontroli. Inspektorzy PIORiN w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych zwracają szczególną uwagę na nieprawidłowości, które mogą mieć wpływ na występowanie zatrucia pszczoł podczas wykonywania zabiegów ochrony roślin (istnieje możliwość sprawdzenia gdzie i jakich preparatów używają rolnicy). W wielu przypadkach w trakcie kontroli weryfikowane są również warunki w jakich wykonany był zabieg. Ponadto pracownicy Inspekcji biorą czynny udział w pracach komisji powoływanych na wniosek poszkodowanych pszczelarzy. Szczegółowa instrukcja postępowania w przypadku podejrzenia zatrucia pszczoł środkami ochrony roślin, w tym przy pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych, znajduje się na stronie Państwowego Instytutu

Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach (www.piwet.pulawy.pl) w zakładce „zatrucia pszczół”.

Prowadzone są również działania informacyjne dotyczące prawidłowego stosowania środków ochrony roślin. Stosowne informacje, niezbędne dla ograniczenia ryzyka dla zapylaczy, w tym między innymi metodyki integrowanej ochrony poszczególnych upraw oraz inne narzędzia do bezpiecznego planowania i wykonywania zabiegów, są udostępniane w specjalnym serwisie internetowym pn. Platforma Sygnalizacji Agrofagów (www.agrofagi.com.pl). W serwisie tym jest wyodrębniony blok tematyczny przeznaczony ochronie owadów zapylających. Nadzorowane przez Ministerstwo instytuty naukowe w ramach programów wieloletnich prowadzą również badania, poświęcone zapylaczom, a w szczególności pszczołom.

Dostrzegając rolę zapylaczy w ekosystemie oraz występujące zagrożenia, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, we współpracy z instytutami naukowymi oraz pszczelarskimi organizacjami branżowymi, a także z organizacjami rolniczymi, podejmowanych jest szereg kompleksowych działań mających na celu eliminację ryzyka dla pszczół wynikającego ze stosowania środków ochrony roślin.

4. Wsparcie sektora pszczelarskiego

4.1. Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019

Podstawę udzielanej pomocy stanowią przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, z późn. zm.), rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1366 z dnia 11 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarskim (Dz. Urz. UE L 211 z 08.08.2015, str. 3) oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/1368 z dnia 6 sierpnia 2015 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarskim (Dz. Urz. UE L 211 z 08.08.2015, str. 11). W ramach tych przepisów opracowuje się trzyletnie krajowe programy wsparcia pszczelarstwa.

W latach 2005-2016 w ramach realizacji programów pszczelarskich, wypłacono łącznie ponad 206,7 mln zł. Największym dofinansowaniem objęto zakup leków przeciwko warrozie (39% tej kwoty) oraz zakup pszczół (30%). Istotne środki (22%) przekazano na zakup sprzętu pszczelarskiego.

Budżet, aktualnie realizowany programu na lata 2016/2017–2018/2019, wynosi łącznie prawie 17,8 mln EURO (uwzględniając 50% dotację z budżetu krajowego).

W opracowaniu programów pszczelarskich aktywnie uczestniczą instytucje państwowe oraz organizacje pszczelarskie, a końcowymi beneficjentami wsparcia są producenci produktów pszczelich

posiadający pnie pszczele, wpisani do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1539, z późn. zm.), w których imieniu o refundację poniesionych kosztów finansowych mogą ubiegać się organizacje pszczelarskie.

W ramach realizacji Programu refundacji podlegają, między innymi, koszty:

- szkoleń i konferencji pszczelarskich (refundacja 100%);
- zakupu nowego sprzętu pszczelarskiego (miodarek, odstojników, dekrystalizatorów, stołów do odsklepiania plastrów, suszarek do suszenia obnóży pyłkowych, topiarek do wosku, urządzeń do kremowania miodu, refraktometrów, wózków ręcznych do transportu uli, wialni do pyłku, uli lub ich elementów) (refundacja nie więcej niż 60% ceny jednostkowej) – ze wsparcia może korzystać pszczelarz który jest posiadaczem co najmniej 10 pni pszczelich;
- zakupów środków leczniczych warrozbójczych oraz nabycie środków do walki z warrozą wymienionych w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. *ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli* (Dz. Urz. UE L 250 z 18.09.2008, str. 1, z późn. zm.) – w przypadku pasiek, których właściciele posiadają certyfikat produkcji metodami ekologicznymi. Refundacja nie więcej niż 90% – wsparcie mogą otrzymać pszczelarze bez względu na ilość posiadanych pni pszczelich;
- zakupu przyczep (ławet) do przewozu uli, wag pasiecznych, urządzeń dźwigowych do załadunku i rozładunku uli (refundacja nie więcej niż 60% ceny jednostkowej) - wsparcie mogą otrzymać pszczelarze posiadający co najmniej 30 pni pszczelich. Zakupu ładowarek, mini ładowarek oraz innych wózków samojezdnych do załadunku uli (refundacja nie więcej niż 60% ceny jednostkowej) - wsparcie mogą otrzymać pszczelarze posiadający co najmniej 150 pni pszczelich;
- zakupu matek pszczelich o znanej wartości użytkowej, pakietów oraz odkładów pszczelich z takimi matkami (refundacja nie więcej niż 70% ceny jednostkowej) – pszczelarz w danym sezonie nie może otrzymać więcej matek, pakietów lub odkładów pszczelich łącznie, niż 50% liczby posiadanych przez niego pni pszczelich;
- analiz właściwości fizyko-chemicznych oraz analizy pyłkowej miodu (refundacja 80%) - wsparcie mogą otrzymać pszczelarze posiadający co najmniej 10 pni pszczelich.

Aktualnie, zadania agencji płatniczej w zakresie dotyczącym realizacji wsparcia pszczelarstwa wykonuje, jako zadania delegowane, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

4.2. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)

W ramach PROW 2014-2020 przewidziano szereg instrumentów wspierających producentów rolnych, w tym pszczelarzy.

4.2.1. Modernizacja gospodarstw rolnych

W ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”, typ operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” producenci rolni, w tym pszczelarze mogą realizować inwestycje wspierające konkurencyjność i rentowność gospodarstw rolnych m.in. w obszarze związanym z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu.

Dzięki otrzymanej pomocy należy dokonać restrukturyzacji gospodarstwa.

Pomoc może być przyznana m. in. wnioskodawcy, który jest posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha i nie więcej niż 300 ha lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w tym **pasieki powyżej 80 rodzin**.

Rolnik w ramach inwestycji może zrefundować m.in. koszty budowy lub modernizacji budynków lub budowli, koszty zakupu (w tym również instalacji) lub nowych maszyn i wyposażenia.

Wsparcie ma formę refundacji części kosztów poniesionych przez beneficjenta, nie więcej jednak niż:

- 60% kosztów kwalifikowalnych operacji realizowanych przez młodych rolników oraz inwestycji zbiorowych, albo
 - 50% kosztów kwalifikowalnych w przypadku pozostałych operacji,
- i nie mniej niż 30% kosztów kwalifikowalnych.

Maksymalna wysokość pomocy dla jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo w okresie realizacji Programu wynosi 200 tys. zł (w tym, na inwestycje związane z produkcją pszczelarską, np. zakup sprzętu). Pomoc może być przyznana na operacje o planowanej wysokości kosztów kwalifikowalnych powyżej 50 tys. zł. Kolejny nabór wniosków o przyznanie pomocy dla opisanego zakresu, zgodnie z harmonogramem planowanych naborów wniosków, zaplanowano w I kwartale 2018 roku.

4.2.2. Restrukturyzacja mały gospodarstw

Małe gospodarstwa rolne, o wielkości ekonomicznej mniejszej niż 10 tys. euro mogą ubiegać się o wsparcie w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw”, typ operacji „Restrukturyzacja małych gospodarstw”.

Pomoc w ramach ww. instrumentu ukierunkowana jest na restrukturyzację gospodarstw, które dysponują niewielkim potencjałem, i w których, w efekcie realizacji pomysłu biznesowego, nastąpi poprawa rentowności gospodarstwa. Pomoc ma formę premii w wysokości 60 tys. zł. W okresie realizacji biznesplanu będzie musiał nastąpić wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa do poziomu

co najmniej 10 tys. euro, przy czym wzrost ten musi wynieść co najmniej 20% wartości początkowej. Pomoc jest przyznawana m.in. wnioskodawcy, który jest posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, **w tym pasieki powyżej 80 rodzin**. O pomoc może ubiegać się wnioskodawca będący osobą fizyczną, ubezpieczony na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik albo małżonek rolnika nieprzerwanie przez co najmniej 24 miesiące poprzedzające miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy, (w tym okresie nie może prowadzić innej działalności gospodarczej). Pomoc w ramach ww. instrumentu jest przyznawana na wykonanie zasadniczych zmian w gospodarstwie, w kierunku produkcji żywnościowych, jak i nieżywnościowych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie, które zostaną określone w biznesplanie. Kolejny nabór wniosków o przyznanie pomocy, zgodnie z harmonogramem planowanych naborów wniosków, zaplanowano w I kwartale 2018 roku.

4.2.3. Przetwórstwo i marketing produktów rolnych

PROW 2014-2020 oferuje również wsparcie m. in. dla rolników, domowników i ich małżonków oraz przedsiębiorców w ramach poddziałania „*Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój*”, typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych”.

Wsparciem finansowym mogą zostać objęte inwestycje, które będą dotyczyły przetwórstwa i wprowadzania do obrotu na poziomie handlu hurtowego produktów rolnych. Pomoc może zostać przyznana na wykonywanie działalności gospodarczej, w zakresie (PKD 10.89.Z) - *Produkcja pozostałych artykułów spożywczych, gdzie indziej niesklasyfikowana – dotyczy podmiotów zajmujących się działalnością w zakresie przetwórstwa miodu.*

Ze wsparcia w ramach ww. poddziałania mogą skorzystać następujące podmioty:

1. Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która posiada zarejestrowaną działalność w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, działająca jako przedsiębiorca wykonujący działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo, albo
2. Rolnik, domownik, małżonek rolnika podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie – dotyczy podmiotów składających wnioski w naborze tematycznym dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych.

Do kosztów kwalifikowalnych, o refundację których będzie mógł ubiegać się beneficjent działania, zalicza się między innymi: koszty budowy, modernizacji lub przebudowy budynków produkcyjnych lub

magazynowych i budowli stanowiących infrastrukturę zakładów przetwórstwa, zakupu maszyn lub urządzeń do przetwarzania, magazynowania lub przygotowania produktów do sprzedaży.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia. Maksymalna wysokość pomocy, która może zostać przyznana w okresie realizacji Programu jednemu beneficjentowi wynosi 10 000 000 zł, a w przypadków związków grup producentów rolnych lub zrzeszeń organizacji producentów wynosi 15 000 000 zł. Minimalna wysokość pomocy przyznana na realizację jednej operacji wynosi 100 000 zł.

W przypadku operacji realizowanych przez rolnika, domownika czy małżonka rolnika składających wnioski w naborze tematycznym dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych (w tym również produkcji miodu), maksymalna kwota pomocy wynosi 300 000 zł. Natomiast wielkość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji w tym przypadku nie może być niższa niż 10 000 zł.

Zgodnie z harmonogramem, nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach ww. instrumentu planowane są: w IV kwartale 2018 r. - uprawnionymi do składania wniosków będą rolnicy, małżonkowie rolników i domownicy, natomiast w I kwartale 2018 roku (ogłoszenie o naborze w grudniu 2017 roku) dla zakładów przetwórczych.

4.2.4. Tworzenie grup producentów i organizacji producentów

W ramach działania „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów”, udzielane jest wsparcie grupom producentów rolnych, w tym także grupom zorganizowanym w kategorii miodu.

O wsparcie w ramach działania mogą ubiegać się podmioty, które:

- 1) działają jako przedsiębiorcy, posiadający status grupy producentów rolnych i składający się wyłącznie z osób fizycznych,
- 2) wykonują swoją działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo,
- 3) są uznane na poziomie kraju na podstawie planu biznesowego,
- 4) zrzeszają producentów jednego produktu lub grupy produktów, którzy nie byli członkami grupy producentów/wstępnie uznanej grupy producentów/organizacji, utworzonej ze względu na ten sam produkt lub grupę produktów, której przyznano pomoc na rozpoczęcie działalności ze środków Unii Europejskiej po dniu 1 maja 2004 r.

Wsparcie finansowe będzie realizowane w formie rocznych płatności w okresie pierwszych pięciu lat od uznania grupy przez państwo członkowskie i będzie stanowiło procentowy ryczałt od wartości przychodów netto grupy producentów rolnych ze sprzedaży produktów lub grup produktów, wytworzonych przez jej członków w poszczególnych latach i sprzedanych odbiorcom niebędącym członkami grupy.

Wsparcie wynosi odpowiednio: 10%, 8%, 6%, 5% i 4% wartości przychodów netto grupy producentów rolnych, odpowiednio w pierwszym, drugim, trzecim, czwartym i piątym roku okresu wsparcia. Poziom wsparcia nie może przekroczyć równowartości 100 000 euro w każdym roku pięcioletniego okresu pomocy. Wypłata ostatniej raty wsparcia nastąpi po potwierdzeniu prawidłowej realizacji planu biznesowego.

Aktualnie Oddziały Regionalne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadzą drugi nabór wniosków o przyznanie pomocy, a wnioski te mogą być składane od dnia 30 października do dnia 28 grudnia 2017 r.